

# Sirpa Jalkanen

Akateemikko Sirpa Jalkanen on maailman johtavia immuunisolujen liikkumismekanismien tutkijoita. Suomalainen Tiedekatemia myönsi hänelle elämäntyöstä korkeimman kunnianosoituksensa, kunnianpalkinnon. Kunnianpalkinnon arvo on 30 000 euroa.

Sirpa Jalkanen valmistui lääkäriksi Turun yliopistosta vuonna 1979. Tutkijan uralle Jalkanen päätyi täysin sattumalta: ”Tutkijaa minusta ei pitänyt tulla, mutta kohtalo kuljettaa, jos sen antaa tehdä niin. Väitöskirjansa valmistuttua mieheni ilmoitti lähtevänsä Stanfordiniin. Ei siinä sitten muu auttanut kuin jättää lastenkliniikka ja vääntää väitöskirja, jotta saisin töitä Stanfordinissa. Sattumalta päädyin laboratorioon, jossa juuri oli löydetty ensimmäinen valkosoluliikenteestä vastaava molekyyli hiiressä. Tämä oli erittäin tärkeä löytö, koska valkosoluliikenne on puolustusmekanismimme peruspilari.” Suomeen palattuaan Jalkanen päätti jatkaa tutkimusuraa ja keskittyä tutkimaan soluliikennettä haitallisissa tulehduksissa ja

syövissä. Jalkanen väitteli lääketieteen ja kirurgian tohtoriksi vuonna 1983.

Sirpa Jalkanen on toiminut Turun yliopiston immunologian professorina vuodesta 2007 ja akatemiaprofessorina kolmena kautena vuosina 1996–2018. Suomen Akatemian huippuyksikön johtajana hän on toiminut kahdesti.

Jalkanen etsii ja tutkii immuunipuolustusta ja erityisesti sen soluliikennettä sääteleviä molekyyliä, joita voidaan käyttää lääkekehityskohteina haitallisissa tulehduksissa ja syövissä. Elimistön kyky taistella tulehdussairauksia vastaan esimerkiksi Covid-19-viruksen aiheuttamassa koko kehon tulehduksessa riippuu pitkälti tulehdussolujen kyvystä liikkua ja hakeutua tulehduspaikealle. Tulehdussolujen liikkumisella on myös suuri merkitys elimistön luonnolliselle kyvyllä estää syöpäsairauksien etenemistä. Jalkasen ja hänen työryhmänsä tutkimustulokset ovat paljastaneet lukuisia aiemmin tuntemattomia mekanismeja, joilla on ratkaiseva merkitys ihmisen tulehdusvasteelle. Näiden tulosten pohjalta on myös kehitteillä

”Parasta on etsimisen jännitys ja löytämisen riemu”



useita mahdollisia uusia sekä tulehdustautien että syövän hoitokeinoja.

Tutkimustyö vie yhä mukanaan: ”Parasta on etsimisen jännitys ja löytämisen riemu. Olen luonteeltani utelias ja sinnikäs. Näitä ominaisuuksia tarvitaankin uusien asioiden löytämiseen, mikä usein onnistuu vasta monien vastoinkäymisten ja erehdysten jälkeen.”

Sirpa Jalkanen on erittäin merkittävien akateemisten ansioidensa lisäksi hyvin aktiivinen innovaattori, ja osallistunut pörssiin listattujen bioteknologia yritysten perustamiseen. Jalkanen on saanut urallaan lukuisia palkintoja ja tunnustuksia. Hänet on palkittu muun muassa varttuneen tutkijan Anders Jahre -palkinnolla vuonna 2005 ja lääkiriseurassa Duodecimin Matti Äyräpään palkinnolla vuonna 2008. Hänet on valittu myös Norjan tiedeakatemian ja Academia European jäseneksi. Sirpa Jalkanen valittiin Suomalaisen Tiedeakatemian jäseneksi vuonna 1998 ja hän toimi Tie-

deakatemian esimiehenä vuosina 2010–2012. Akateemikon arvo Jalkaselle myönnettiin vuonna 2015.

Jalkasella on lukuisia kansallisia ja kansainvälisiä luottamustehtäviä sekä tieteellisissä järjestöissä että tiedettä rahoittavissa säätiöissä. Hänet tunnetaan myös suorasanaisena tiedepoliittisena vaikuttajana.

Tutkimustyön lisäksi Jalkanen on aktiivisesti kouluttanut uusia tutkijasukupolvia ja osallistunut koko uransa ajan lääketieteellisen tiedekunnan perusopetukseen. ”Tässä uran vaiheessa tärkein roolini on tukea nuorempia tutkijoita kaikin mahdollisin tavoin käyttämällä avuksi laajoja verkostojani. Johdan tällä hetkellä kansallista lippulaivaa InFLAMES, mikä tähtää immunologisen huippututkimuksen jalostamiseen parempaan diagnostiikkaan sekä uusiin lääkkeisiin ja hoitoihin. InFLAMESin viisas ja tulokellinen johtaminen on minulle tällä hetkellä tärkeää”, toteaa Jalkanen.